

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ความเชื่อและพิธีกรรมเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นและสืบเนื่องมาตั้งแต่ยุคโบราณ เนื่องจากวิทยาการยังไม่เจริญก้าวหน้าเหมือนยุคปัจจุบัน มนุษย์มีความเชื่อในสิ่งไม่มีตัวตน สิ่งอยู่เหนือความเข้าใจของตน สิ่งนี้ไม่อาจหาเหตุผลมาอธิบายได้ โดยเฉพาะเมื่อเกิดปรากฏการณ์ธรรมชาติก็มักจะมีคนเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติ อาจเป็นสิ่งที่ศักดิ์สิทธิ์ เทวดา หรือภูติผี เช่น เมื่อเกิดฟ้าร้อง ฟ้าผ่า ก็มีความเชื่อในเรื่องรามสูรกับนางเมขลา การที่โลกแบนก็เชื่อว่ามีปลาอานันต์หนุนอยู่ เป็นต้น (ปราณี วงษ์เทศ, 2533, หน้า 54)

เมื่อมนุษย์มีความเชื่อว่าปรากฏการณ์ธรรมชาติต่าง ๆ ที่กล่าวนมา เกิดจากสิ่งมีอำนาจเหนือธรรมชาติ จึงคิดหาวิธีในการสร้างความพึงพอใจแก่เทพเจ้า ภูติผีปีศาจ และสิ่งมีอำนาจลึกลับแฝงอยู่ ดังนั้น มนุษย์จึงจัดพิธีกรรมเพื่ออ้อนวอน บวงสรวง เช่น ไหว้ ต่อสิ่งมีอำนาจเหนือธรรมชาติ เพื่อบันดาลให้ตนและครอบครัวมีความสุขความเจริญ

การดำเนินชีวิตประจำวัน คนไทยมีความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งเหนือธรรมชาติหลายประการ เช่น ความเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลัง ความเชื่อเรื่องพระภูมิเจ้าที่ เทวดาอารักษ์ และความเชื่อเรื่องผี ดังจะเห็นได้จาก ข้อความในศิลาจารึกหลักที่ 1 ด้านที่ 3 บรรทัดที่ 6-10 ที่ว่า “...มีพระขพุง ผีเทพเจ้าในเข้านั้นเป็นใหญ่กว่าทุกผีในเมืองนี้ ขุนผู้ใดถือเมืองสุโขทัยนี้แล้ว ไหว้ดีพลีถูก เมืองนี้เที่ยง เมืองนี้ดี ผีไหว้ไม่ดี พลีบถูก ผีในเข้าน บ่คุ้มบ่เกรง เมืองนี้หาย...” (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2521, หน้า 23)

ความเชื่อที่สำคัญประการหนึ่งของคนไทย คือ ความเชื่อดวงวิญญาณบูรพาจารย์ และครูอาจารย์ที่ประสิทธิประสาทวิชาให้ศิษย์มีความรู้ไปประกอบอาชีพสาขาต่าง ๆ คนไทยจึงให้ความสำคัญแก่ครูเป็นอันดับสองรองจากพ่อแม่ และระลึกถึงพระคุณด้วยการประกอบพิธีไหว้ครูก่อนการเรียนหนังสือหรือก่อนกิจกรรมต่อไปนี้ เช่น การชกมวย

เล่นหนังตะลุง แสดงโขน ละคร ลิเก การประกอบอาชีพเกี่ยวกับศิลปะอื่น ๆ และการแสดงดนตรีไทย (ชลิดา จันทรแก้ว, 2542, หน้า 3)

การไหว้ครูเป็นพิธีกรรมที่แสดงออกถึงการเคารพ และระลึกถึงพระคุณผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชา ที่ศิษย์ทั้งหลายได้นำวิชาดังกล่าวใช้เป็นเครื่องมือในการดำรงชีวิตต่อไป คนไทยประกอบพิธีกรรมไหว้ครูมาตั้งแต่โบราณ จนเป็นประเพณีสำคัญอย่างหนึ่งที่ยึดถือ ปฏิบัติและสืบทอดต่อมาจนถึงปัจจุบันเนื่องด้วยคนไทยเคารพนับถือครูอาจารย์ และให้ความสำคัญในฐานะเป็นปูชนียบุคคล การไหว้ครูจึงใช้ปัจจัยที่สื่อความหมายในทางเป็นสิริมงคลเป็นเครื่องบูชา เช่น ธูป เทียน หญ้าแพรก ดอกเข็ม คอกระเชือ (จำนงค์ ทองประเสริฐ, 2520, หน้า 110-111)

อุทิศ นาคสวัสดิ์ (2516, หน้า 1) กล่าวว่า คนไทยประกอบอาชีพทุกประเภทที่ได้รับการเรียนรู้จากครู ตั้งแต่นักเรียน นักศึกษา ตลอดจนผู้ที่ได้เล่าเรียนวิชาชีพอิสระต่าง ๆ จึงจัดพิธีไหว้ครู ในบรรดาพิธีไหว้ครูนั้น การไหว้ครูดนตรีไทยประจำปีมีความยิ่งใหญ่ และสลับซับซ้อนมีกิจพิธีหลายขั้นตอน

หลวงประดิษฐไพเราะ (2530, หน้า 12) แสดงทัศนะเกี่ยวกับความเป็นมาของพิธีไหว้ครูดนตรีไทยว่า พิธีไหว้ครูดนตรีไทยเกิดขึ้นเพราะนักดนตรีมีความเชื่อว่าเครื่องดนตรีไทยทุกชนิดมีครูที่เป็นเทพยดาสถิตอยู่ เช่น พระปณฺธุสัชรเป็นครูในทางเครื่องดีดสี พระสัพพาศรีเป็นครูระนาด พระศรีลมชายหรือพระศรีลมเฉื่อย เป็นครูปี่และเครื่องเป่าชนิดต่าง ๆ พระประคนธรรพ ซึ่งถือกันว่าเป็นบรมครูนั้นเป็นครูตะโพน ฯลฯ และเครื่องดนตรีไทยทุกชนิดเกิดจากการสร้างสรรค์ของพระวิษณุกรรม จึงต้องทำพิธีเคารพบูชา เพื่อความเป็นสิริมงคล

นอกจากนี้นักดนตรีไทยยังเชื่อว่าบรรดาครูผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีที่เคยสั่งสอนลูกศิษย์ แม้ท่านเหล่านั้นจะเสียชีวิตไปแล้ว แต่ดวงวิญญาณยังไม่สูญหายไปไหน บรรดาศิษย์จึงจัดพิธีบวงสรวงหรือพิธีไหว้ครูประจำปี เพื่อแสดงความกตัญญูต่อบุคคลที่ระลึกถึงคุณความดีของครู

การไหว้ครูดนตรีไทยประจำปีเป็นพิธีไหว้ครูที่ยิ่งใหญ่และมีหลายขั้นตอนจะไม่จัดบ่อยครั้ง ส่วนมากจัดปีละครั้งโดยผู้เรียนดนตรีไทยจากครูต่าง ๆ ในสำนักเดียวกัน

หรือจากต่างสำนักที่คุ้นเคยเคารพนับถือกัน มารวมเป็นหมู่คณะจัดพิธีกรรมไหว้ครูประจำปี (จีน ศิลปบรรเลง, 2530, หน้า 15)

การไหว้ครูดนตรีไทย นอกจากเป็นพิธีบวงสรวงบูชาครูเพื่อแสดงความเคารพ และกตัญญูทวนเวียนต่อครูผู้สอนแล้ว การไหว้ครูดนตรีไทยยังสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อเกี่ยวกับเทพเจ้าผู้ประดิษฐ์เครื่องดนตรีไทย และเจ้าของความรู้หรือครูทั้งที่เป็นเทพดา หรือครูียเทพและเป็นมนุษย์ ตลอดจนเป็นพิธีกรรมที่แสดงออกถึงกระบวนการถ่ายทอดศิลปะดนตรีไทยจากครูสู่ศิษย์อีกด้วย (มงคล บุญวงศ์, 2537, คำนำ)

พิธีไหว้ครูของศิลปินดนตรีไทย ศิลปินดนตรีและการแสดงพื้นบ้านของภูมิภาคต่าง ๆ แสดงออกถึงความเชื่อและรายละเอียดขั้นตอนพิธีกรรมตามแนวทางที่สืบทอดกันมา แต่ละท้องถิ่นเช่นเดียวกับนักดนตรีไทยชาวอัมพวา ที่มีความเชื่อและประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทยด้วยขั้นตอนกิจพิธีและแนวทางปฏิบัติของตนเอง

อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นท้องถิ่นมีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมดนตรีไทย นับตั้งแต่องค์พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นอัครศิลปินดนตรีไทย คือ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย พระองค์ทรงพระราชสมภพ ณ อำเภออัมพวา ท้องถิ่นที่มีมะพร้าวสามารถนำกะลามาทาเป็นกะโหลกซอสามสายได้ ซึ่งกะลาสำหรับทำกะโหลกซอสามสายนั้นหายาก พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ทรงพระราชทาน “ตราภูมิคุ้มห้าม” แก่เจ้าของสวนมะพร้าวที่มีกะลามะพร้าวในการทำกะโหลกซอสามสาย เนื่องจากพระองค์ทรงโปรดซอสามสายมาก และทรงชำนาญในการเล่นซอสามสายอย่างยอดเยี่ยม ซอสามสายคู่พระหัตถ์ที่ทรงโปรดปรานมาก คือ “ซอสามฟ้าฟาด”

นอกจากนี้อำเภออัมพวา ยังเป็นแหล่งกำเนิดบุคคลผู้มีความสามารถและมีคุณูปการแก่วงการดนตรีไทยของชาติหลายท่าน เช่น หลวงประดิษฐ์ไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) นายกล้าย ณ บางช้าง นายกล้า ณ บางช้าง ศาสตราจารย์ ดร. อุทิศ นาคสวัสดิ์ และอดีตศิลปินแห่งชาติสาขาดนตรีไทย อาจารย์มนตรี ตราโมท เมื่อครั้งยังอยู่ในวัยแสวงหาลำนักเรียนดนตรี หลังจากเรียนดนตรีมาแล้วจากจังหวัดสุพรรณบุรี แต่มีความประสงค์จะศึกษาดนตรีในชั้นสูงขึ้น ท่านก็ได้เลือกศึกษากับสำนักดนตรีที่ “บางช้าง” หรืออำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม (เฉลิมศักดิ์ พิภูลศรี, 2544, หน้า 85)

ปัจจุบัน วงดนตรีไทยที่มีชื่อเสียงของอำเภออัมพวามีอยู่หลายวง อาทิ วงรวมบรรเลง วงสุวรรณศิลป์ วงชัยสุวรรณ วงประจักษ์ศิลป์ วงมิตรบรรเลงศิลป์ วงเทียบเทิ้มศรี สามัคคีเพลง วงเจริญสอนเสนาะศิลป์ และวงไทยบรรเลง เป็นต้น (พิมพ์ร ชัยจิตรสกุล 2545, หน้า 101)

วงไทยบรรเลงเป็นคณะวงดนตรีไทยที่ชาวอัมพวายอมรับกันว่าเป็นวงที่สามารถรักษาวัฒนธรรมด้านดนตรีไทยไว้อย่างครบถ้วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดพิธีไหว้ครูดนตรีไทยใหญ่ประจำปี วงไทยบรรเลงได้จัดเป็นประจำทุกปีมิได้ขาด

ผู้วิจัยสนใจศึกษาความเชื่อและพิธีกรรมไหว้ครูดนตรีไทยของนักดนตรีวงไทยบรรเลง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ด้วยเหตุผลที่ว่าวงไทยบรรเลงเป็นวงดนตรีดั้งเดิมที่สืบทอดศิลปะดนตรีไทยมาเป็นเวลานาน มีนักดนตรีมีฝีมือและมีความสามารถ ทั้งยังเป็นวงดนตรีไทยที่ยึดมั่นในจารีตประเพณีของพิธีกรรมไหว้ครูและการบรรเลงอย่างเคร่งครัด นอกจากนี้ชาวอัมพวายังให้ความเชื่อถือและยกย่องวงไทยบรรเลง เพราะเป็นสำนักที่สร้างนักดนตรีมีฝีมือ และคุณภาพจำนวนมากทั้งในอดีตและปัจจุบัน บุคลากรด้านดนตรีเหล่านั้นยังคงมีความเกี่ยวข้องกับชาวบ้านและแวดวงราชการ

อีกประการหนึ่ง คือ ผู้วิจัยมีถิ่นกำเนิดในอำเภออัมพวา เคยคลุกคลีและคุ้นเคยกับวงไทยบรรเลงมานาน และยังได้ศึกษาดนตรีไทยตลอดจนเข้าร่วมพิธีไหว้ครูดนตรีไทยประจำปีหลายครั้ง จึงเล็งเห็นถึงความยิ่งใหญ่ ความสลับซับซ้อนของความเชื่อและขั้นตอนพิธีกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลนอกวงการดนตรีไทยเข้าใจได้ยาก การศึกษาความเชื่อและพิธีกรรมของการไหว้ครูดนตรีไทยครั้งนี้เป็นการบันทึกรายละเอียดต่าง ๆ จากการเข้าร่วมในพิธีไหว้ครู และการสัมภาษณ์วิทยากรภาคสนาม ไว้เป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อสะท้อนภาพคุณค่ามรดกของชาติ “ศิลปะดนตรีไทย” ให้ปรากฏ

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาถึงความเชื่อและพิธีกรรมไหว้ครูดนตรีไทยของนักดนตรีวงไทยบรรเลง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเชื่อที่ปรากฏในพิธีไหว้ครูดนตรีไทยของวงไทยบรรเลง อำเภอ
อัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม
2. เพื่อศึกษาลักษณะพิธีกรรมไหว้ครูดนตรีไทย ของวงไทยบรรเลง อำเภออัมพวา
จังหวัดสมุทรสงคราม

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยครั้งนี้ไว้คือ

1. ขอบเขตด้านสถานที่ วงไทยบรรเลง บ้านเลขที่ 15 ตำบลอัมพวา อำเภออัมพวา
จังหวัดสมุทรสงคราม
2. ขอบเขตของเวลา พิธีไหว้ครูดนตรีไทยประจำปีของวงไทยบรรเลงวันที่ 25
ธันวาคม พ.ศ. 2546 และการเก็บข้อมูลภาคสนามตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2546 ถึง เดือน
ธันวาคม พ.ศ. 2547
3. ขอบเขตผู้ให้ข้อมูล
 - 3.1 พ.จ.อ. สมาน แก้วละเอียดหัวหน้าวงไทยบรรเลง
 - 3.2 นายอุทัย แก้วละเอียด ประธานประกอบพิธีไหว้ครู พ.ศ. 2546
 - 3.3 นักดนตรีอาชีพ วงปี่พาทย์ไทยบรรเลง จำนวน 14 คน ตามประเภทเครื่อง-
ดนตรีหลัก ดังนี้

3.3.1 ระนาดเอก	2 คน
3.3.2 ระนาดทุ้ม	1 คน
3.3.3 ฆ้อง	2 คน
3.3.4 เครื่องหนัง	2 คน
3.3.5 เครื่องประกอบจังหวะ	2 คน
3.3.6 นักร้อง	2 คน

3.3.7 ปี

1 คน

3.4 ชาวบ้านอัมพวาและผู้รู้เกี่ยวกับดนตรีไทยจำนวน 10 คน โดยแบ่งออกเป็น เพศชายจำนวน 6 คน และเพศหญิงจำนวน 4 คน จำแนกตามอายุดังนี้

3.4.1 กลุ่มอายุตั้งแต่ 40-55 ปี จำนวน 3 คน

3.4.2 กลุ่มอายุตั้งแต่ 56-65 ปี จำนวน 4 คน

3.4.3 กลุ่มอายุตั้งแต่ 66-75 ปี จำนวน 3 คน

ดังรายละเอียดผู้ให้ข้อมูลภาคสนามที่ปรากฏในภาคผนวก

นิยามศัพท์เฉพาะ

วิถีชีวิต หมายถึง แนวทางการดำรงชีวิต ระเบียบประเพณี ขนบธรรมเนียม ค่านิยม และพฤติกรรมที่สังคมส่วนรวมยอมรับและยึดถือปฏิบัติสืบต่อมา

ความเชื่อ หมายถึง การยอมรับนับถือหรือยึดมั่นของมนุษย์ ในสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่มี ตัวตนหรือไม่มีตัวตนว่าเป็นจริงหรือมีอยู่จริง และประกอบพิธีกรรมเพื่อบวงสรวงบูชา สิ่งนั้น ๆ เช่น ความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องรางของขลัง ความเชื่อเกี่ยวกับครุฑเหวฉา เป็นต้น

พิธีกรรม หมายถึง แบบอย่างของพฤติกรรมที่กำหนดไว้ด้วยกฎเกณฑ์ ธรรมเนียม ประเพณีกระทำเพื่อให้มีความขลัง ถ้าทำอย่างถูกต้องเคร่งครัดก็จะเป็นที่พอใจของเทพเจ้า ถ้าทำผิดพลาดหรือไม่ทำเบี่ยงเบนก็จะลงโทษ พิธีกรรมอาจปรากฏในรูปลักษณะของการ เดินรำทำเพลง การสังเวย ฯลฯ ส่วนประกอบของพิธีกรรมอาจมีทั้งการสวด การขับร้อง กริยาท่าทาง ลูก นั่ง เดินเหิน การแห่แห่น พร้อมทั้งอุปกรณ์เครื่องยศ และสัญลักษณ์ต่าง ๆ พิธีกรรมของพิธีไหว้ครุคนครีไทยประจำปี ที่สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อในเรื่องครุฑทาง คนครีไทย ที่เป็นมนุษย์ผู้ถ่ายทอดความรู้วิชาคนครีไทยให้แก่ศิษย์ ทั้งที่ล่วงลับไปแล้ว และที่ยังมีชีวิต รวมทั้งครูผู้เป็นเทพ พรหม ฤาษี

วงปี่พาทย์ไทย หมายถึง วงดนตรีที่ประกอบด้วยเครื่องดนตรีประเภท เครื่องดี เป็นหลัก โดยมีเครื่องเป่า เครื่องประกอบจังหวะ เป็นสำคัญ โดยมีปี่เป็นประธาน มี ระนาดเอกเป็นเครื่องบรรเลงนำ ได้แก่ วงปี่พาทย์เครื่องห้า วงปี่พาทย์เครื่องคู่ และ วงปี่พาทย์เครื่องใหญ่

วงเครื่องสาย หมายถึง วงดนตรีไทยที่มีเครื่องดีด เครื่องสี เป็นหลัก

วงมโหรี หมายถึง วงดนตรีไทยที่มีเครื่องดนตรีทั้งเครื่องดีด เครื่องสี เครื่องตี และเครื่องเป่า มีระนาด คือ วงโหรีเล็ก วงมโหรีเครื่องคู่และวงมโหรีเครื่องใหญ่

วงปี่พาทย์มอญ หมายถึง วงดนตรีที่ได้รับอิทธิพลมาจากชาวมอญนำเอาเครื่องดนตรีของมอญมาผสมกับเครื่องดนตรีในวงปี่พาทย์ของไทย ใช้บรรเลงในพิธีงานศพ แบ่งขนาดของวงตามอย่างวงปี่พาทย์ไทย

โองการไหว้ครู หมายถึง บทกลาอ่านบูชาครูซึ่งเริ่มด้วยการอารธนาพระรัตนตรัย ก่อน แล้วจึงอันเชิญเทพเจ้าต่าง ๆ เช่น พระอิศวร พระนารายณ์ และคุริยเทพทั้งสามพระองค์ คือ พระวิฆณุกรรม พระปัญจสีขร และพระประ โคนธรรพ ตลอดจนพระพิราพ ในการอันเชิญครูเทพยดาทั้งหลายเข้าสู่บริเวณพิธี ต้องมีดนตรีประ โคมด้วยเพลงหน้าพาทย์ต่าง ๆ

พิธีครอบครู หมายถึง พิธีการประสิทธิ์ประสาทวิชาการบรรเลงเพลงหน้าพาทย์ระดับต่าง ๆ และพิธีการมอบฉันทะให้ศิษย์เป็นครูสอนดนตรีไทยแก่ผู้อื่น รวมทั้งพิธีการมอบกรรมสิทธิ์แก่ศิษย์อาวุโสให้เป็นผู้อ่านโองการไหว้ครูและทำหน้าที่ประธานประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทยประจำปี

เพลงหน้าพาทย์ หมายถึง เพลงที่บรรเลงเพื่อประกอบกิริยาของเทพเจ้า ฤาษี อสูร มนุษย์ สัตว์ หรือสิ่งธรรมชาติ อันเป็นกิริยาที่มีตัวตนและกิริยาสมมติ เพลงหน้าพาทย์มีบทบาทสำคัญในการบรรเลงประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทยประจำปี เพื่อดำเนินขั้นตอน พิธีกรรมและอันเชิญเทพเจ้า ฤาษี เทวดา อสูรและวิญญาณบูรพาจารย์เข้าสู่มณฑลพิธี

วิธีการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพในการศึกษาครั้งนี้ จากการรวบรวมข้อมูล 2 ประเภท คือ

1. ข้อมูลภาคสนาม ได้จากการสัมภาษณ์ และบันทึกเรื่องราวจากวิทยากรตามขอบเขตด้านบุคคลผู้ให้ข้อมูล และข้อมูลจากการบันทึกภาพ บันทึกเสียงวิดีโอทัศนพิธีกรรมการไหว้ครูของวงไทยบรรเลง ณ บ้านเลขที่ 15 ตำบลอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

2. ข้อมูลเอกสาร ที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อและพิธีไหว้ครูดนตรีไทย ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลเอกสารจากแหล่งข้อมูลเอกสารต่าง ๆ ดังนี้

- 2.1 ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- 2.2 สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- 2.3 สำนักหอสมุดกลาง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 2.4 สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- 2.5 สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยมหิดล
- 2.6 สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร
- 2.7 หอสมุดแห่งชาติ ท่าวาสุกรี
- 2.8 ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดสมุทรสงคราม
- 2.9 สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสมุทรสงคราม

ขั้นตอนการวิจัย

การรวบรวมข้อมูล

1. สืบค้นและศึกษา ตำรา เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากห้องสมุดและแหล่งเอกสารอื่น ๆ
2. การรวบรวมข้อมูลภาคสนาม
 - 2.1 รวบรวมบทสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับพิธีไหว้ครูดนตรีไทย วงไทย-บรรเลง ได้แก่ หัวหน้าวง และนักดนตรีไทยในวง
 - 2.2 รวบรวมบทสัมภาษณ์ชาวบ้านอัมพวาและผู้รู้เกี่ยวกับดนตรีไทย
 - 2.3 รวบรวมข้อมูลจากการเข้าร่วมสังเกตการณ์ โดยผู้วิจัยเข้าร่วมพิธีไหว้ครูดนตรีไทยประจำปีในวันที่ 25 ธันวาคม พ.ศ. 2546 ของวงไทยบรรเลง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

ขั้นตอนวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์ตามหลักทฤษฎีคติชนวิทยา ได้แก่

1. วิเคราะห์ความเชื่อเกี่ยวกับเทพเจ้าในพิธีไหว้ครูคนตรีไทยของวงไทยบรรเลง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม
2. วิเคราะห์ลักษณะพิธีกรรมไหว้ครูคนตรีไทยของวงไทยบรรเลง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

สรุปผลการวิจัยและการนำเสนอ

ผู้วิจัยจะสรุปผลและนำเสนอผลการศึกษาวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงความเชื่อในพิธีไหว้ครูคนตรีไทยของวงไทยบรรเลง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นการส่งเสริมความเข้าใจในวัฒนธรรมด้านจิตใจของนักคนตรีไทยแก่บุคคลทั่วไป
2. ได้ทราบถึงพิธีกรรมไหว้ครูคนตรีไทยของวงไทยบรรเลง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม จึงนับว่าเป็นการบันทึกรายละเอียดกิจพิธีของการไหว้ครูคนตรีไทย เป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อการอนุรักษ์และสืบทอดของอนุชนรุ่นต่อไป
3. เป็นข้อมูลทางคติชนวิทยาส่วนหนึ่ง ที่ช่วยให้เห็นวิถีชีวิตของนักคนตรีไทยในท้องถิ่นที่ศึกษา
4. เป็นการแสดงออกถึงวิถีชีวิตไทย ทำให้มองเห็นความเป็นไทย